دانشکده پرستاری - مامایی

نام درس: اصول و مبانی مدیریت خطر بلایا	**تعداد واحد: ۲ واحد (نظری – عملی)**
مقطع : کارشناسی و کارشناسی ارشد	**مدت زمان ارائه درس: ۲ ساعت**
پیش نیاز: ندارد	
مسئول برنامه: دکتر یوسف اکبری شهرستانکی	

عناوین کلی این درس شامل موارد زیر می‌باشد:

۱) آشنایی با کلیات، مفاهیم، واژه‌ها، اهمیت و ضرورت مدیریت خطر حوادث و بلایا
۲) آشنایی با اثرات سلامتی مخاطرات طبیعی و انسان ساخت
۳) آشنایی با شیوه‌های پیشگیری و کاهش اثر خطر بلایا
۴) آشنایی با شیوه‌های ارتقائ آمادگی برای پاسخگویی مؤثر به حوادث و بلایا
۵) آشنایی با سامانه فرماندهی حادثه (ICS)
۶) آشنایی با فرآیند پاسخ نظام سلامت در حوادث و بلایا
۷) آشنایی با اثرات روانشناختی بلایا و حمایت‌های روانی اجتماعی

هدف کلی

آشنایی با کلیات، مفاهیم، واژه‌ها، اهمیت و ضرورت مدیریت خطر حوادث و بلایا

❖ **اهداف اختصاصی**

دانشجو بتواند:

- تاریخچه و اهمیت مدیریت خطر حوادث و بلایا را شرح دهد
- اپیدمیولوژی حوادث و بلایا در جهان و ایران را شرح دهد
- مفاهیم و واژگان اساسی مدیریت خطر حوادث و بلایا را شرح دهد
- تئوری‌ها و فرایند چرخه مدیریت خطر حوادث و بلایا را شرح دهد

❖ هدف کلی

آشنایی با اثرات سلامتی مخاطرات طبیعی و انسان ساخت در جهان و ایران

❖ **اهداف اختصاصی**

دانشجو بتواند:

- تقسیم بندی کلی مخاطرات را شرح دهد
- انواع مخاطرات طبیعی با منشائ گوناگون را معرفی و توصیف نماید
  - زمین شناختی
  - آب شناختی
  - هوا شناختی
  - اقلیمی
- مهمترین مخاطرات طبیعی و انسان ساخت ایران را بشناسند
- اثرات سلامتی و فرایند مدیریت خطر مخاطرات مهم کشور را تشریح نماید

❖ هدف کلی

آشنایی با شیوه‌های پیشگیری از وقوع بلایا

❖ **اهداف اختصاصی**

دانشجو بتواند:

- با اهمیت و ضرورت و فرایند ارزیابی خطر مخاطرات آشنا گردد
- ارزیابی خطر را تعریف نمایند
- اصول ارزیابی ظرفیت را تشریح نمایند
- نحوه شناسایی و ارزیابی آسیب‌پذیری‌ها در برابر مخاطرات را بیان نماید
- شیوه‌های ارتقای ایمنی در حیطه‌های مختلف را شرح دهد
- اصول مدیریت فوریت‌ها و پیشگیری از وقوع بحران را شرح دهد

❖ هدف کلی

آشنایی با شیوه‌های ارتقای آمادگی برای پاسخگویی موثر به بلایا و حوادث

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو بتواند:

- فرایند تدوین برنامه جامع مدیریت خطر (پیشگیری، آمادگی، پاسخ و بازیابی) را تشریح نمایند
- دلایل نیاز به سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند
- مفاهیم مرتبط با سامانه فرماندهی حادثه را تعریف نمایند
- اجزای سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند
- فرایند افزایش ظرفیت منابع انسانی، تجهیزات، فضای فیزیکی و سامانه‌ها را تشریح نمایند
- فرایند استقرار سامانه هشدار اولیه را تشریح دهند

❖ هدف کلی

آشنایی با سامانه فرماندهی حادثه و کارکردهای آن

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو باید بتواند:

- دلایل نیاز به سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند
- تاریخچه تشکیل سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند
- مفاهیم مرتبط با سامانه فرماندهی حادثه را تعریف نمایند
- اهداف مد نظر در تشکیل سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند
- اصول پایه در استقرار سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند
- اجزای سامانه فرماندهی حادثه را تشریح نمایند

❖ هدف کلی

آشنایی با فرآیند پاسخ نظام سلامت در حوادث و بلایا

اهداف اختصاصی

دانشجو بتواند:

- اصول ارزیابی سریع پس از بلایا را تشریح نماید
- بصورت نظری و عملی با اقدامات اساسی درمانی پس از بلایا آشنا شوند
  - ✓ تریاژ در بلایا
  - ✓ اصول کنترل خونریزی و شوک
  - ✓ عملیات احیای پایه قلبی – ریوی
  - ✓ اصول حمل و جابجایی بیماران
- اقدامات بهداشتی در فرایند پاسخ به بلایا را تشریح نماید
  - ✓ مداخلات بهداشت محیط
  - ✓ بهداشت عمومی و مدیریت بیماری‌های واگیر و غیرواگیر
  - ✓ بهداشت مادر و کودک
  - ✓ نظارت بر ایمنی و امنیت غذایی (تغذیه)

❖ **هدف کلی**

آشنایی با اثرات روانشناختی در بلایا و حمایت‌های روانی اجتماعی

❖ **اهداف اختصاصی**

دانشجو بتواند:

- ابعاد آمادگی روانی در برابر حوادث و بلایا را بشناسد
- اثرات روانشناختی بلایا در بازه های زمانی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت را شرح دهد
  - انواع اختلالات روانی-رفتاری در گروههای سنی مختلف
    - ✓ استرس
    - ✓ اضطراب
    - ✓ ترس
    - ✓ اخلالات روانی-جسمی
    - ✓ PTSD
- مداخلات روانشناختی در مرحله پاسخ به بلایا را تشریح نماید
  - تریاژ اختلالات رفتاری و روانی
  - مداخلات اولیه روانشناختی
  - مداخلات روانشناختی میان مدت و بلند مدت

❖ **هدف کلی**

آشنایی با انواع تمرین (مانور)

❖ **اهداف اختصاصی**

دانشجو بتواند:

- مفاهیم مرتبط با تمرین را تعریف نماید
- جایگاه طراحی و اجرای تمرین در چرخه مدیریت کاهش خطر بلایا را بیان نماید
- جایگاه تمرین در دستیابی به آمادگی را شرح دهد
- نقش و اهداف نهایی طراحی و اجرای تمرین را بیان نماید
- با اصول برنامه‌ریزی برای طراحی، اجرا و ارزیابی تمرین آشنا شوند
- انواع تمرین در دسته بندی سه گانه را نام برده و تعریف نمایند
- اصول طراحی و تدوین سناریو برای تمرین را شرح دهند

❖ هدف کلی

آشنایی با تریاژ در بلایا

❖ **اهداف اختصاصی**

دانشجو بتواند:

- با مفهوم تریاژ و علت انجام تریاژ در بلایا آشنا شوند
- تاریخچه تکامل تریاژ را شرح داده و انواع سامانه‌های تریاژ را توصیف کنند
- الگوی تریاژSTART را معرفی و تشریح گام به گام آن را بیان نمایند
- الگوی تریاژJump START را معرفی و تشریح گام به گام آن را بیان نمایند

❖ هدف کلی

آشنایی با اصول احیای پایه قلبی – ریوی (یک یا دو نفره)

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو باید بتواند:

- اهمیت و ضرورت آشنایی با اصول احیای قلبی – ریوی را شرح دهد
- با آناتومی و فیزیولوژی ارگان‌های حیاتی آشنا شود
- دلایل بروز ایست قلبی – ریوی را بشناسد
- زنجیره حفظ بقا در مواجهه با ایست قلبی را شرح دهد
- اصول احیای قلبی- ریوی پایه را تشریح نماید
- اصول مراقبت‌های پایه پس از احیای قلبی را شرح دهد

روش آموزش

- تدریس چهره به چهره
- بحث و گفتگو
- آموزش عملی در مرکز مهارت‌های بالینی

شرایط اجرای درس

❖ امکانات آموزشی بخش

- اسلاید پروژکتور، ویدوئو پروژکتور
- مرکز مهارت‌های بالینی و شبیه سازی

❖ آموزش دهندگان

- اساتید گروه‌های فوریت‌های پزشکی، روانپرستاری، بهداشت محیط، تغذیه و بهداشت عمومی

منابع اصلی درسی

- درسنامه جامع سلامت در حوادث و بلایا
- دستورالعمل و اسناد ملی

ارزشیابی

❖ نحوه ارزشیابی

- آزمون میان ترم
- آزمون پایان ترم
- تکالیف کلاسی
- پرسش و پاسخ کلاسی

❖ مقررات

- حداقل نمره قبولی ۱۲
- تعداد دفعات *غیبت موجه* در کلاس ۴ جلسه

جدول زمانبندی جلسه‌های تدریس

جلسه	عنوان مبحث	گروه آموزشی/استاد
۱	کلیات، مفاهیم، واژه‌ها، اهمیت و ضرورت مدیریت خطر بلایا	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۲	اثرات سلامت مخاطرات طبیعی (زلزله، سیل و...)	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۳	اثرات سلامت مخاطرات انسان ساخت (حوادث ترافیکی و...)	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۴	شیوه‌های پیشگیری و کاهش اثر خطر بلایا	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۵	شیوه های ارتقائ آمادگی: اصول افزایش ظرفیت و توانمندی	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۶	سامانه فرماندهی حادثه	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۷	فرآیند پاسخ نظام سلامت بلایا ارزیابی سریع و تریاژ (پزشکی و پرستاری)	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۸	اقدامات بهداشتی در پاسخ به بلایا* مداخلات بهداشت عمومی در بلایا (کنترل بیماری‌های واگیر و غیرواگیر)	گروه بهداشت عمومی
۹	مداخلات بهداشت محیط در بلایا* (آب، فاضلاب، پسماند، محل اسکان)	گروه بهداشت محیط
۱۰	ایمنی و امنیت غذایی در بلایا*	گروه تغذیه
۱۱	اثرات روانشناختی بلایا و حمایت‌های روانی اجتماعی*	گروه روانپرستاری/روانپزشکی
۱۲	احیای قلبی-ریوی پایه	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۱۳	کمک‌های اولیه پزشکی در بلایا (خونریزی، شوک، تروما)	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۱۴	کلاس عملی احیای قلبی-ریوی پایه و خفگی	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۱۵	کلاس عملی کنترل خونریزی و شوک	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۱۶	کلاس عملی تریاژ در بلایا	سلامت در بلایا و فوریت‌ها
۱۷	کلاس عملی طراحی و اجرای تمرین دورمیزی	سلامت در بلایا و فوریت‌ها

*به دلیل تعدد گروه‌های آموزشی، احتمال برگزاری کلاس به شکل مجازی یا ارسال محتوای الکترونیکی در سامانه آموزش مجازی وجود دارد